

ISTINA SVETOGA PISMA

Dr Jerko FUCAK

Oko Galilejeva slučaja stvorile su se tokom vremena mnoge fabule,¹ ali je historijski sasvim točno i provjereno ovo: Kongregacija Sv. Oficija osudila je 22. lipnja 1633. toga vjesnika novog doba riječima: »... iudicamus et declaramus te Gelileum... ipsum redidises huic S. Oficio vehementer suspectum de haeresi, hoc est quod crederis et teneris doctrinam falsam et contrariam S. Scripturis«.²

Istina: radi se o disciplinskom a ne o doktrinarnom dekretu, ali je isto tako istina da je zbog nauke o heliocentričnom sistemu, koju danas svi bez poteškoće prihvaćamo, veliki znanstvenjak proglašen *vehementer suspectus de haeresi*, a ta nauka *falsa et contraria S. Scripturis*.

I. RAZVOJ ZNANOSTI I KRITIKA BIBLIJE

Međutim, Galilejev slučaj nije jedini. On je samo najpoznatiji, najklamorozniji i za nas možda najneugodniji primjer u jednoj dosta dugačkoj seriji sličnih prividnih sukoba između pozitivno historijskih znanosti i Biblije.

Galilei je, zajedno sa svojim učiteljem Kopernikom, početnik velikoga razvoja znanosti, razvoja koji još nije prestao i bez kojega bi bila nemoguća kasnija, pa i današnja, filozofija i nazor na svijet.

Očito je: taj je razvoj morao uvjetovati i novi pogled na Sveto pismo. Ljudi su Sveto pismo počeli promatrati kroz naočale egzaktnih znanosti koje su daleko mlađe od njega samoga. A takvo je gledanje nužno dovelo do zategnutosti između znanosti i Biblije. Razlog je u tom što Biblija nije napisana, i nije mogla biti napisana onim mentalitetom kojim se pokušavala čitati. Počelo se tako — često sasvim dobro namjerno — tražiti u Bibliji tip istine koji njoj nije svojstven i koji se u njoj ne može naći. A kad ga se stvarno ili prividno nije našlo, onda se u Bibliji nalaze zablude s obzirom na osnovne postavke astronomije, geologije biologije. Jozuin uzvik: »Sunce, zaustavi se nad Gabaonom« i izjava hagiografa: »I sunce se zaustavi usred neba« (Joz 10,12-13) izgledali su nespojivi s novim znanstvenim otkrićem o okretanju zemlje oko

1. Usp. FISHL J., *Geschichte der Philosophie*, 1964, 260.
2. *Institutiones biblicae*, vol. I, Romae 1951, 477.

sunca; »dani« stvaranja zvučili su vrlo naivno u kontekstu novootkrivenih geoloških epoha, a dugo prehistorijsko doba nije se nikako moglo uokviriti u relativno kratku kronologiju Geneze.

Najnoviji napredak povijesti, arheologije i lingvistike starog Bliskog istoka doveo je konačno u pitanje i povijesnu vrijednost Biblije pokazavši npr. kako je njezina kronologija često netočna ili identifikacija pojedinih osoba i mjesta nesigurna i nepouzdana. Iskrsla su mnoga pitanja: zašto npr. *Dn* Baltazara zove Nabukodonozorovim sinom kad je njegov otac Nabonid, tj. tek četvrti Nabukodonozorov nasljednik? Zašto asirski dokumenti nigdje ne spominju obraćanje Ninive kojemu je posvećena čitava Jonina knjiga? Zašto egipatski anali baš nikada ne spominju Josipa koji bi prema *Gn* morao biti tako važan za njihovu povijest?

Onima koji su Bibliji postavljali ova i slična — dobronamjerna, ali i »anahronistična« — pitanja, odgovarali su teolozi i egzegete s ne manje dobronamjernosti, ali, na žalost, i ne s manje anahronističnosti. Cinili su to na različite načine: jedni su ograničili biblijsku nepogrešivost na *res fidei et morum* (Didiot, Msgr D'Hulst), drugi su iz nje isključili *obiter dicta* (Newmann), treći su odveć intelektualistički odvojili *religioznu nauku* od profanih stvari (Holden, Rohling, Lenormant, Semeria) itd. Vrhunac takvih pokušaja predstavlja tzv. *konkordizam*, tj. nastojanje da se per fas et nefas pokaže kako postoji savršeni sklad između Biblije i pozitivnih znanosti. U tom su nastojanju biblijski »dani« postanka proglašeni geološkim epohama, a u izjavi *2Pt* 3,5 vidjelo se čak modernu teoriju o sastavu svih tjelesa iz vodika.

Najfatalnije je kod svega toga bilo to što se sve više i sve naglašenije govorilo o biblijskoj nepogrešivosti, nezabludivosti, inerciji. Napadači su zauzeli krivo stanovište prema Bibliji: tražili su u njoj podatke za egzaktne znanosti i s tog stanovišta oštro kritizirali. Teolozi, branitelji Biblije, suprotstavili su im se, ali su pri tom stali na isto krivo stanovište kao i oni. Ni jedni ni drugi nisu opazili da postoje dva vrlo različita tipa istine: semitsko-biblijski i grčko-zapadnjački. Teolozi su osim toga u svim gore navedenim rješenjima materijalno ograničili opseg inercije samo na neke dijelove SPa.

2. PREMA PRAVOM RJESENJU

Na pogrešnost ovoga materijalnog ograničenja inspiracije odnosno nepogrešivosti upozorio je 18. studenog 1893. Leon XIII u svojoj enciklici »Providentissimus«: »... at nefas omnino fuerit, aut *inspirationem ad aliquas tantum SSae partes coangustare* (potertao J. F.), aut *concedere sacrum ipsum errasse auctorem*.«⁸ Ista enciklika spominje vrlo važan princip u rješavanju nesporazuma između SP-a i profanih znanosti: »Nulla quidem theologum inter et physicum vera dissensio intercesserit, *dum suis uterque finibus se contineant*«. U tom povodu citira i vrlo važan tekst sv. Augustina koji kaže: »... scriptores sacros, seu verius Spiritum Dei, qui per ipsos loquebatur, *noluisse* ista

(videlicet intiman adspectabilium rerum constitutionem) docere homines, *nulli saluti profutura*«. ⁴ Ovi tekstovi sadrže dvije vrlo važne smjernice:

1) između teologije i profane znanosti nema razmimoilaženja, ako se svaka od njih drži svojih granica. Postoji dakle polje vlastito svakoj od njih. Augustinova izreka osim toga sugerira da je polje Biblije ono koje radi o spasenju (*saluti profutura*).

2) Vrlo su važne riječi *noluisse ista*. Sv. Pisac — odnosno Duh Sve-ti — nije *htio* poučavati ljude u intimnoj strukturi stvari koje ne služe nikakvom spasenju. Važna je dakle *nakana* hagiografa.

Implicite je već ovdje sadržano ono što je tek trebalo teološki osvo-jiti, da postane jasno i izričito.

Prvi korak u tom osvajanju bila su *genera litteraria*. Ona pomažu da se precizno otkrije i odredi prava nakana hagiografa, pa su zato biblijski istraživači na njih obratili svoju pažnju. Drukčija je npr. po-vjesnost Kralj. knjiga koje brižljivo paze na davidovsko nasljedstvo po-jedinih kraljeva, a drukčija povjesnost Jobove knjige koja je sva prožeta mišlju kako da riješi problem pravednikova trpljenja. I baš su te nakane važne. Povijesne činjenice su u službi tih nakana.

Istraživanje literarnih vrsta uznapredovalo je osobito nakon 1943, kada je »*Divino afflante Spiritu*« potakla i obavezala egzegete da se nji-ma služe u tumačenju SP-a. Toj enciklici, zajedno s napretkom istočne arheologije, treba zahvaliti osobito spoznaju da su se hagiografi — vre-menom, prostorom i mentalitetom tako daleko od nas — služili književ-nim vrstama koje su jako različite od naših zapadnjačkih naučno-mo-dernih načina poimanja i izražavanja.

Neophodno je potrebno — piše *Divino afflante Spiritu* — da se tumač (SP-a) nekako umom povrati u one daleke vjekove Istoka, da, valjano potpo-mognut poviješću, arheologijom, etnologijom i drugim naukama, razluči i prozre koje su tzv. literarne vrste *htjeli* upotrijebiti i *stvarno upotrijebili* pisci onoga staroga doba. Stari naime istočnjaci, da izraze svoje misli, *nisu se uvijek služili istim oblicima i istim načinima izražavanja kojima se mi dan-as služimo*, nego onima koji su bili uobičajeni kod ljudi njihovih vremena i mjesta ⁵

Proučavanje literarnih vrsta je dakle stvarni korak naprijed u od-ređivanju nakane hagiografa. Bez te se metode danas ne može govoriti o pravoj egzegezi. Međutim ni ona sama za sebe ne može riješiti sve probleme istine u SP-u; ne može baš zbog toga što predstavlja samo *metodu isražavanja*, a nije nikakav *teološki princip*. Kao metoda izvr-sno pomaže da precizno odredimo pravu nakanu pisca i stupanj nje-gove tvrdnje, ali nam ništa ne kaže o naravi, predmetu, sadržaju nje-gove poruke. Ovo posljednje može se precizirati samo na temelju nekog teološkog principa.

4. EB 121. Kurzivi su moji.

5. EB 558.

Taj princip pronađen je posljednjih nekoliko godina, osobito zaslugom P. Grelota, koji je svojim radovima⁶ direktno pripremio ono što nam je Koncil u ovom pogledu autoritativno donio.

Pariški profesor najprije stavlja svoje opravdane primjedbe na formulaciju *inerrantia biblica*. Ta formulacija — upozorava on — ima dvostruki nedostatak: a) predstavlja na *negativan* način (*absentia erroris*, ne-pogrešivost) ono što je pozitivni privilegij Biblije (istinitost); b) pretpostavlja i krije u sebi *apologetsku zabrinutost* koja želi braniti Bibliju protiv racionalista. A ta zabrinutost krije u sebi opasnost, da se već unaprijed zauzme krivi stav prema Bibliji.

Za pozitivno rješenje ovoga problema auctor upućuje na dva temeljna načela. Prvo: RB ima za cilj da ljudima saopći objavu. A »Bog u stvari objavljuje samo jedno: *mysterium salutis* ostvaren u Kristu«.⁷ Dakle, istina u Bibliji ima za formalni objekt objavu spasiteljskog plana Božjega koji je ostvaren u Kristu. Sve što Biblija kaže, kaže pod tim vidom. Drugo načelo: Treba voditi računa o *progresivnom karakteru objave*. Totalna istina, punina objave, ostvarena je samo u djelu i osobi Isusa Krista.⁸ Zato se u SZ npr. ne smije tražiti ono savršenstvo istine koje se nalazi u Evanđelju. Štoviše, i samu istinu NZ treba Crkva još produbiti, osvojiti, penetrirati pod utjecajem Duha koji je postepeno uvodi u svu istinu, tj. u pravi smisao svega što je Isus objavio (usp. Iv 16,13).

Ova su dva načela od presudne važnosti za rješenje problema istine u SP-u⁹ i neposredno pripravlja nauku koncila o tom predmetu.

3. KONCILSKI TEKST

»Budući da sve ono, dakle, što nadahnuti pisci ili hagiografi tvrde valja držati izjavljenim od Duha Svetoga, mora se dosljedno ispovijedati da knjige Pisma čvrsto, vjerno i *bez zablude* naučavaju *istinu* koju htjede Bog da radi našeg spasenja bude zapisana u SP-u.«¹⁰

Ono što je već rečeno dovoljno govori o značenju ovoga teksta. Njegov će domašaj međutim biti jasniji ako bar ukratko promotrimo povijest njegova mučnog nastanka.

Pripravna koncilaska komisija napravila je shemu u kojoj je nepogrešivosti SP-a bilo posvećeno punih osam redaka. U naslovu toga stavka nalazila se riječ *inerrantia*, a u samom tekstu spominje se tripud riječ *error* i jedanput glagol *errare*. Stvarno težište teksta je »*immunitas absoluta ab errore totius SSae ... in qualibet re religiosa vel profana*«. ¹¹ Shema je osim toga tvrdila da je *to stara i postojana nauka*

6. *Étude sur la théologie du Livre Saint*: NRth 85 (1963) 785—806, 897—925 i knjiga *La Bible Parole de Dieu*. Introduction théologique à l'étude de l'Écriture Sainte. Paris (1965).

7. Cit. čl. 897.

8. Usp. *Dei Verbum* II, 7: »Christus Dominus in quo summi Dei tota revelatio consummatur (cfr. 2 Cor 1,30; 3,16—4,6) ...«

9. Usp. o tom više GRELOT, *La Bible ...* 96—106.

10. *Dei Verbum* III, 11 b.

11. Povijest nastanka teksta uzimam iz GRILLMAIER A., *Inspirazione divina e interpretazione della Sacra Scrittura*: Commento alla Costituzione dogmatica sulla Divina Rivelazione. Massimo-Milano (1966) 118—150. Citirani tekst nalazi se na str. 123.

Crkve. Tekst je bio na diskusiji u koncilskoj auli 14-19. XI 1962. Ocima se nije svidio njegov apologetski, kruti i napeti stil, koji stvarno nije pogodan za rješavanje problema što muče teologe, bibličare i vjernike. Poznato je: protiv sheme glasale su nepune dvije trećine otaca, pa je Ivan XXIII odredio da je mješovita komisija temeljito preradi.

Nova redakcija (proljeće 1963) je već znatno ublažila negativno-apologetsku notu teksta: zadovoljava se samo jednom rečenicom o nepogrešivosti: »... inde totam Scripturam divinitus inspiratam ab omni prorsus errore immunem esse consequitur«. ¹²

Treća shema (srpanj 1964) donijela je veliku novost — prvi obrat prema pozitivnoj formulaciji: »... libri integri ... veritatem sine ullo errore docere profitendi sunt«. Naglasak je, dakle, pomaknut s apologetske preokupacije na pozitivno gledanje biblijskog privilegija. Pleonastički dodatak *sine ullo errore* predstavlja kompromis između starog i novog poimanja ove stvari. Međutim, došlo je do preokreta što ga je prekonizirao Grelot. Taj će se preokret u narednim fazama razvoja pokazati vrlo plodnim.

U četvrtoj je shemi (za vrijeme trećeg zasjedanja Koncila) revolucija očita već u naslovu: »Statuitur factum inspirationis et veritatis S. Scripturae«. U različitim intervencijama otaca je osobito protumačeno kako je došlo do negativno-apologetskog promatranja stvarnosti koja je eminentno pozitivna. Ali posebno je istaknuto kako se zbog jednostranih apologetskih preokupacija *zaboravilo na to, da je SP dato Božjemu narodu zato da mu sačuva i razvije objavu o stvarnosti spasenja koje mu je Bog-Saveznik u Kristu poklonio. Zato je riječi veritas dodan atribut salutaris*, pa je novi tekst glasio: »*veritatem salutarem inconcusse* (kasnije iz lingvističkih razloga promijenjeno u »firmiter«), *fideliter et integre* (kasnije ispušteno, da ne bi sugeriralo materijalnu dostajnost Biblije) *et sine errore* (ispušteno »ullo«) *docere profitendi sunt*«.

Izraz *veritatem salutarem*, kako je pokazalo glasanje 21. rujna 1965, nije se svidio mnogim ocima, jer se u njemu stvarno krije opasnost da bude krivo shvaćen: kao da se njime inspiracija i istinitost SP-a *materijalno ograničuje* na same istine spasenja. Zavladao je opravdana bojazan da se taj tekst ne bi shvatio kao neki povratak na zablude prošlog stoljeća koje su *res prophanas* isključivale iz opsega inspiracije. Zbog toga je, nakon različitih prijedloga i na izričiti poticaj Sv. Oca, konačno usvojen današnji tekst: Biblija sadrži ... *veritatem nostrae salutis causâ*. I to *firmiter*, tj. čvrsto, trajno, neprolazno; *fideliter*, tj. snagom neraskidivog saveza između Boga i njegova naroda; *et sine errore* (više manje pleonastički dodane riječi). Biblijska nepogrešivost dosegla je tako svoj puni smisao. Njezin formalni objekt, aspekt pod kojim Biblija sve promatra jest — *spasonosna istina*, a to znači: Biblija izražava na poseban način Božju savezničku vjernost i njegovu spasiteljsku volju. Tako službena, i to koncilaska Crkva po prvi put Bibliji pripisuje biblijski pojam istine.

---

12. GRILLMEIER, cit. dj. 146, n. 3.

4. DVA NAČINA POIMANJA ISTINE

Natuknuli smo već: gotovo sve antinomije između Biblije i pozitivnih znanosti nastale su zbog nedovoljnog lučenja između grčko-zapadnjačko-profanog i semitsko-biblijsko-religioznog poimanja istine.¹³ Problem istinitosti Biblije — to je već a priori jasno — rješava se najuspješnije sa stanovišta biblijskoga pojma istine. Pokušajmo najprije ukratko odrediti ta dva načina poimanja istine.¹⁴

a) Grčko zapadnjački pojam istine

Pojam istine koji je iz stare Grčke prešao u našu zapadnjačku kulturu odražava vrlo jasno onu Grcima tako svojstvenu intelektualnu radoznalost, njihovu kritičnost i potrebu za jasnoćom. Za njih tražiti istinu znači *objektivno i razumski istraživati bit i podrijetlo stvari*. To je osobito očito u njihovoj filozofiji, gdje istina znači pravu narav stvari, njezino posljednje tumačenje. Platon npr. istinu proistovjetuje s Bogom.

Ali s obzirom na naš predmet važnije je što Grcima znači »istina« na području *historiografije*. Za grčkoga povjesničara istina je *prošli događaj egzatno spoznat i objektivno opisan*. Za Tukidida npr. cilj je povjesničara da »jasno vidi ono što se dogodilo« (I,22). Isti povjesničar govori o istinitosti ili realnosti činjenica (*érgôn alétheia*, II, 41, 2.4). Taj je pojam istine prešao u zapadnu kulturu i ostao u njoj do danas u biti nepromijenjen. O tom svjedoči naša *filozofska definicija* istine: »Adequatio intellectus ad rem«. A i *moderna historiografija* postavlja sebi kao ideal objektivnu spoznaju prošlih događaja. Štoviše, 19. stoljeće dotjeralo je tu objektivnost do skrajnjih pozitivističkih postavki: stavilo ju je u isti red s objektivnošću pozitivnih znanosti.

Kad bismo na problem biblijske nepogrešivosti primijenili grčko-moderni pojam istine, onda bismo u njoj morali — i to snagom inspiracije — tražiti *gvozdeno-objektivnu egzaktnost* njezinih izvještaja. Dakle, smatrali bismo je *običnim izvorom informacija o prošlosti*; ona bi za nas praktično bila samo *profana knjiga*, jedna od mnogih, a ne *Knjiga par excellence*. U tom slučaju izgubili bismo i sam razlog da je zovemo Biblijom.¹⁵

Pa tako je to nekako i bivalo u prošlom stoljeću. Danas međutim ta i takva historiografska objektivnost čak i na vlastitom profanom terenu doživljava svoju *metamorfozu*. U naše smo naime dane svjedoci dosta jakih reakcija na skrajnje pozitivističko objektiviziranje historijske istine. Te reakcije naglašuju da nije dovoljno objektivno rekonstruirati prošlost, nego da osim toga treba shvatiti njezin *smisao i domu-*

13. Usp. str. 4. GRELOT u cit. čl. kaže: »La vérité n'est pas une notion univoque mais analogue« (p. 912, 112).

14. Ideja o pojmu istine, kao i neke druge misli, uzimamo poglavito iz DE LA POTTERIE, I., *La vérité de la Sainte Ecriture et l'Histoire du salut d'après la Constitution dogmatique de Verbum*, NRth 88 (1966), 149—169, osobito 161—165; Usp. DE LA POTTERIE I., *Vérité: Vocable de la théologie biblique*, Paris 1964, 105—1098; LORENZ O., *Die Wahrheit der Bibel* (Freiburg i B. 1964).

15. Tó biblíon znači *knjižica, knjiga*.

šaj, osjetiti svu njezinu ljudsku dubinu i otkriti njezinu trajnu vrijednost za naše vrijeme. A taj pojam historijske istine je daleko bliži onome što nam o istini kaže SP-o.

b) Semitsko-biblijski pojam istine

Već u SZ, pogotovo u njegovim posljednjim knjigama, spoznati istinu znači spoznati nakanu koju Bog ima s obzirom na ljude. Istina je u SZ objava Božjih tajni, njegova spasiteljskog plana. Dn 10,21 govori o (nebeskoj) knjizi istine. Radi se o knjizi u kojoj su zabilježene eshatološke namjere Božje.

Kad se jednom te Božje namjere otkriju, onda »istina« praktično znači isto što i »objava«; a budući da objava Božjih namjera za čovjeka predstavlja pravilo života, a pravilo života sapijencijalne knjige označuju pojmom »mudrosti«, to onda »istina« postaje sinonim za »mudrost«, kako to izvrsno svjedoči paralelizam u *Posl 23-23*:

»Steci istinu i ne prodaj je:
mudrost, disciplinu i razum«.

Objava Božjih namjera, što postaje za čovjeka pravilo života, to je osnovna karakteristika istine i u NZ. Samo što su ovdje svi njezini aspekti usredotočeni na Krista. To osobito vrijedi za Ivana. Istina je za njega Božja Riječ upravljena ljudima po Kristu i u Kristu. *Tvoja riječ je istina*, kaže Isus u velikosvećeničkoj molitvi (17,17). A Prolog Iv svečano nagoviješta: *Zakon bi dan po Mojsiju*, milost i istina je došla po Isusu Kristu (1,17). Nasuprot nesavršenoj objavi Mojsijeva zakona stoji savršena i definitivna objava Boga, ostvarena u Kristu, koji je Riječ Očeva tijelom postala (1,14), i zato savršeni objavitelj Oca. A budući da binomij *milost i istina* prevodi onaj starozavjetni *hesed ve-emet*, što karakterizira Boga-Saveznika, to je u toj objavi-istini sadržana i Očeva saveznička ljubav i vjernost koja, upravo u Isusu i njegovoj krvi, čini ljude svojim saveznicima, tj. svojim svetim narodom.

Tako savršeni Objavitelj Boga, Isus, može s pravom reći: *Ja sam Put, Istina i Život* (14,6). On je Istina, ali ne u grčkom smislu (kao da time hoće reći da je on stvarno Bog), nego u biblijskom smislu: u njemu, koji je u isto vrijeme i čovjek i Sin Božji, prisutna je punina objave. Zbog toga je on i Put prema Ocu i onaj u kome već nalazimo Očev život.

A u biblijski pojam istine ulazi upravo i plan Božji, njegova nakana i želja da taj život Božji u Kristu stvarno i nađemo. To je možda najočitiije kod sv. Pavla. O tom govore mnogi njegovi tekstovi. Ovdje treba — primjera radi — svakako podsjetiti na onaj nikada dovoljno razmatran i produbljavani, pavlovski bremenit tekst što ga predstavlja prvo pogl. posl. Efežanima. U njemu Pavao zahvaljuje Bogu koji *nas u Kristu sebi izabra* (r. 4) ... *predodredi dobrohotnom odlukom svoje volje za svoje sinove po Isusu Kristu; na hvalu i slavu svoje milosti* (saveznička vrlina Božja) *kojom nas dobrostivo obdari u ljubljenome* (r. 5—6). *U njemu imamo oproštenje njegovom krvi* (opet aluzija na savez!)... *saopćivši nam tajnu* (mysterion!) *svoje volje, svoju dobrostivu odluku koju*

je zasnovao odavno u svom Sinu (r. 9—10). U njemu smo i mi... predodređeni odlukom onoga koji sve ostvaruje prema želji svoje volje ... (r. 11).

U tom kontekstu mnogovrsnih planova Božjih, nakanjenih i ostvarenih u Kristu, kao poantu na koncu hvalospjeva čitamo: *U njemu ste i vi* (pozvani, predodređeni; prije nego »uzdate se« kao Rupčić) *nakon što ste čuli riječ istine — Evanđelje vašega spasenja — i vjerovali i bili zapečaćeni obećanim Duhom Svetim ...* (r. 13).

Opožate: ova zadnja rečenica je za naš predmet jako važna. Ponajprije: sasvim na biblijskoj, osobito ivanovskoj liniji, istina je povezana s riječju: *lógon tês aletheias*. A zatim, kao i inače kod Pavla, Evanđelje je sinonim za istinu: *riječ istine, evanđelje vašega spasenja*. Ono Evanđelje kojim Bog saopćuje tajnu svoje volje (r. 9) s obzirom na naš kršćanski poziv, naše posinaštvo, savez s Bogom, naše spasenje — sve to ostvareno u Kristu i — u vjeri i krstu — zapečaćeno *Spiritu promissionis sancto*. Zato se to evanđelje i zove *Evangelium salutis vestrae*. To i takvo evanđelje je sinonim biblijske istine. To je puni pojam biblijske istine.

Tako nas Pavao uistinu doslovno i neposredno uvodi u pravo razumijevanje koncilске izreke, da je u SP-o Bog pohranio *istinu radi našega spasenja*. Ta izreka, dakle, znači: Bog je u Pismo pohranio svoj plan spasenja, njegovo objavljivanje, njegovo historijsko i vrhunsko ostvarenje u Kristu te neprekidno nastavljanje toga spasenja u onima kojima je to objavljivanje u Kristu postalo pravilom života, tj. onima koji su po vjeri i krstu postali Kristovim udovima.

Razlika dakle između grčkog i biblijskog pojma istine jest baš u tom, što je prvi profan, a drugi religiozan; prvome je ideal stroga i objektivna egzaktnost, a drugome sveti smisao što se krije u događajima i predstavlja normu života. Ukratko: zapadnjak je toliko zaokupljen objektivnošću i istinitošću stvari, da zaboravlja na taj smisao, a istočnjak se toliko usredotočio na smisao događaja da sasvim ili gotovo sasvim zaboravlja na njihovu objektivnost¹⁶.

Ovaj biblijski pojam istine zasnjeđen je u čitavoj kršćanskoj tradiciji¹⁷. Posebno je važno istaknuti da je on zastupan i u mnogim stavcima same konstitucije *Dei Verbum* (usp. osobito br. 2, 7, 8 i 24).

A priori, dakle, i a posteriori moramo reći: problem istinitosti Biblije riješit će se najbolje ako se na nj primijeni pojam istine koji se nalazi u samoj Bibliji. Zato je promatrani tekst konstitucije *Dei Verbum* pravi poziv na *metanoiú*; poziv upravljen najprije nama, a onda našim studentima i našim vjernicima; poziv da u Pismu tražimo smisao, spasiiteljski plan Božji koji se u događajima očituje i ostvaruje te postaje naša norma života, a ne objektivnost i egzaktnost događaja kao takvih. Ta je metanoiá doista potrebna.

Jedna usporedba neka na koncu osvjetli, što je u ovoj komunikaciji najvažnije. Nalazite se pred nekim tko se nikada ne moli Bogu. U

16. Nas ipak zanima što je s povjesnošću Biblije u našem zapadnjačkom smislu. O tome će biti riječ u referatu dra Kresine.

17. Usp. DE LA POTTERIE, cit. čl. 164.

svoj razgovor s njime zgodno upletete i ovu rečenicu: »Danas, kad je izašlo sunce, iskreno sam se zahvalio Bogu na tom daru«. On, mjesto da shvati vašu pouku, okrene se svom prijatelju pa će mu podrugljivo: »To ti je teologija: čovjek s fakultetskom naobrazbom još 300 godina nakon Galileja tvrdi da sunce izlazi«.

Svatko vidi da te riječi sadržavaju pravu nepravdu prema vama. Istu, i još veću nepravdu nanosimo Bogu i njegovu hagiografu svi mi ako se u Bibliji spotičemo o »zablude« profanog karaktera.

Blagoslovljen Bog, Saveznik i Spasitelj naš, koji se udostojao na Koncilu po Kristu i u Duhu »uvesti« nas u ovu spoznaju o spasonosnoj istini(tosti) Riječi koju nam je upravio!

SUMMARIUM

Omnes fere antinomiae inter S. Scripturam et scientias positavas unde proveniunt quod in S. Scriptura veritas, i. e. exactitudo graeco-profana quaeri solebat, cum in ea veritas biblico-religiosa quaerenda sit. Evolutione historica huius rei examinata necnon notione veritatis sensibus graeco et biblico adumbrata, ostenditur Constitutionem »Dei Verbum« viam optimam intelligendae S. Scripturae indicasse, cum asserit: »Scripturae libri veritatem quam Deus salutis nostrae causa Litteris Sacris consignari voluit... docere profitendi sunt«.